

KSIĄDZ PROFESOR STANISŁAW KAMIŃSKI -
NIE ŻYJE!

Wobec tak nagłego odejścia i ogromu straty bardziej na miejscu niż słowo byłoby milczenie i modlitewna zaduma. Przerywamy jednak tę ciszę, aby dać świadectwo prawdzie o człowieku, który dla wielu z nas był równocześnie mistrzem, profesorem, wypróbowanym przyjacielem i - nie szczędzącym nigdy czasu ni trudu - ojcem.

Ksiądz profesor Stanisław Kamiński zmarł 21 marca 1986 r. we Fryburgu Bryzgowijskim, gdzie przebywał na leczeniu. Dziwnym trafem losu ten, którego dojrzałe i twórcze życie przez lat bez mała czterdzieści dokonywało się w obrębie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego - oddany mu sercem i umysłem opuszczał go rzadko tylko i niechętnie - umarł poza krajem. Współtwórca obecnego kształtu Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej KUL, jego kilkakrotny /i ostatnio/ dziekan i prodziekan, wieloletni kierownik Sekcji Filozofii Teoretycznej, kierownik Zakładu Logiki i Teorii Poznania, a w jego ramach od lat trzydziestu Katedry Metodologii Nauk, redaktor naczelny i długoletni członek redakcji "Encyklopedii Katolickiej", inicjator i kierownik Pracowni Słownika Metodologicznego, twórca metodologicznych podstaw filozoficznej szkoły lubelskiej - poprzez wieloletnie funkcje w różnych okresach głęboko i wszechstronnie angażował się w administracyjne, dydaktyczne i naukowe życie uniwersytetu. Był członkiem wielu towarzystw naukowych. Jego pogrzeb odbył się w Lublinie 26 marca 1986 r. Depeszę kondolencyjną przysłał m.in. Ojciec św. Jan Paweł II, nazywając Zmarłego swoim przyjacielem.

Ks. prof. S. Kamiński urodził się 24 października 1919 r. w Radzynie Podlaskim. W latach 1938-1946 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym, najpierw w Janowie Podlaskim, a potem w Siedlcach, gdzie też otrzymał święcenia kapłańskie. W 1946 r. został skierowany na studia filozoficzne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, aby w przy-

szości zasilić uszczuploną przez wojnę kadrę wykładowców diecezji siedleckiej. Stało się jednak inaczej. Katolicki Uniwersytet Lubelski /pierwszy uniwersytet działający w Polsce po II wojnie światowej/, wraz z organizowanym wówczas od podstaw Wydziałem Filozofii Chrześcijańskiej /zatwierdzonym już w 1938 r./, także potrzebował pracowników. Jeszcze przed ukończeniem studiów ks. S. Kamiński został zatrudniony w 1947 r. jako asystent. Prowadził zajęcia dydaktyczne z logiki, najpierw na Wydziale Prawa i Nauk Ekonomiczno-Społecznym, a potem /1949 r./ na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej. W 1949 r. bronił rozprawy doktorskiej, w latach 1950-1956 był adiunktem na wydziale filozoficznym przy Katedrze Logiki i Metodologii Nauk, w 1956 r. zostaje zastępcą profesora, a od 1957 r. kierownikiem /po ks. prof. J. Iwanickim, jej twórcy, organizatorze i pierwszym kierowniku/ Katedry Metodologii Nauk /pierwszej o takiej nazwie w Polsce/. W 1958 r. Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla pracowników nauki przyznała ks. S. Kamińskiemu na podstawie dotychczasowego dorobku naukowego, ze szczególnym uwzględnieniem rozprawy "O początkach indukcji matematycznej", stopień naukowy docenta /opiniodawcami byli K. Ajdukiewicz, T. Czeżowski, A. Grzegorzczuk/. W 1965 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1970 r. profesora zwyczajnego /opiniowali I. Dąbska, T. Czeżowski, J. Iwanicki/. W latach 1981-1984 był członkiem prezydium Komitetu Nauk Filozoficznych PAN.

Naukowe zainteresowania ks. prof. S. Kamińskiego były rozległe, obejmowały szeroko rozumianą logikę, a w szczególności historię logiki, logikę formalną, metodologię nauk i metodologię filozofii klasycznej. W każdej z tych dziedzin miał oryginalne i poznawczo wartościowe osiągnięcia. W dziedzinie historii logiki był jej najwybitniejszym znawcą w powojennej Polsce. Śledząc rozwój różnych koncepcji nauki /dawnych i obecnych/, zmierzał do ich wielorakich typologii na szerokim tle założeń filozoficznych. Filozofia klasyczna /w wersji tomizmu egzystencjalnego/ była dla niego stałym punktem odniesienia w procesie wartościowania każdego poznania naukowego i filozoficznego. Ze szczególną troską i widocznymi rezultatami zajmował się metodologią filozofii klasycznej /metafizyki/, dostarczając meta-teoretycznej podbudowy poszczególnym dyscyplinom filozoficznym: teodycei, filozofii religii, antropologii filozoficznej, etyce,

teorii wartości i filozofii dziejów. Interesowały go głównie następujące zagadnienia: typologia ujęć filozofii, sposób tworzenia jej aparatu pojęciowego, natura argumentacji w filozofii, w wyjaśnianiu i uzasadnianiu tez filozoficznych oraz zastosowanie logik nieklasycznych w filozofii. Postulując jak najszersze wykorzystanie wyników współczesnej logiki, semiotyki oraz metod wypracowanych przez anglosaską filozofię analityczną i fenomenologię, nawiązywał w sposób krytyczny do międzywojennej tradycji tych badań. Dostrzegał ograniczenia przy stosowaniu logiki w filozofii, związane ze specyfiką poznania filozoficznego, m.in. ze względu na jego charakter intuicyjny /intelektualizm/, język intensjonalny i przewagę tez o charakterze pryncypiów.

Prace naukowe ks. prof. S. Kamińskiego obejmują ponad 170 pozycji, w tym 3 książki oraz szereg artykułów, niekiedy o charakterze monograficznym, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Szczególne miejsce zajmuje tu "Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk", które w każdym z kolejnych wydań /istotnie modyfikowanych, uzupełnianych i rozbudowywanych/ jest nie tylko encyklopedyczną kopalnią wiadomości na temat nauki i jej koncepcji /dawniej i obecnie/, ale równocześnie - samodzielną i niezależną od T. Kuhna - realizacją paradygmatycznego /choć nie socjologizującego/ ujęcia dziejów nauki przez uchwycenie unifikującej ją tendencji rozwojowej, z wykorzystaniem perspektywy historycznej do systematycznych rozważań nad naturą poznania naukowego. Nie jest to pisanstwo łatwe. Teksty ks. prof. S. Kamińskiego, nastawione na erudycyjno-syntetyczną informację, wyjaśnienie, jak powiadał - "osadzenie" problemu oraz podsumowujące zebranie aktualnego stanu dyskusji na dany temat, rzadko oceniające, pisane są stylem maksymalnie zwartym, językiem zobiektywizowanym /tj. starającym się ująć istotę rzeczy/ i pozbawionym zbędnych treści lub powtórzeń. Ich autor odznaczał się rzadką umiejętnością systematyzującego zestawiania i bezstronnego referowania cudzych poglądów.

Mniej wymierną dziedziną uniwersyteckiej działalności ks. prof. S. Kamińskiego była dydaktyka: chętnie przez niego praktykowane doradztwo metodologiczne /dzięki któremu powstało wiele wartościowych prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych z najróżniejszych dziedzin/ oraz praca z młodzieżą akademicką. Oddawał się jej z widocznym zapałem i po-

święceniem, wyraźnie kosztem własnej twórczości naukowej, zawsze chętnie i życzliwie służąc swą mądrą radą i pomocą. Wpłynął w ten sposób pozytywnie na bieg życia wielu ludzi. Jako wieloletni dziekan zdecydował o rozwoju i aktualnej strukturze Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej. Przeświadczony o wielorakiej - nie tylko heurystycznej - przydatności filozofii, która stoi, według niego, u podstaw rozwiązań szczegółowych, oraz o usługowej roli metodologii względem wszystkich nauk, nadał specyficzny charakter studiom kulowskim, doprowadzając do ufilozoficznienia pozostałych wydziałów i wzrostu kultury ogólnometodologicznej na całym uniwersytecie. Uważał, że obecność na dawnym wydziale filozoficznym różnych dziedzin humanistycznych /psychologii, socjologii, pedagogiki/ była pożyteczna nie tylko dla tych nauk, ale i dla samej filozofii.

Ks. prof. S. Kamiński był genialnym autodydakta, związanym jednak duchowo z dwoma tradycjami: scholastyczną i szkoły lwowsko-warszawskiej. Przez studia filozoficzno-teologiczne w seminarium duchownym i filozoficzne na uniwersytecie katolickim /a także przez osobistą, "filozoficzną" przyjaźń z ks. prof. M. A. Krąpcem/ umieszczał siebie w ramach myśli tomistycznej. Równocześnie stwierdzał swe pokrewieństwo z ideami K. Ajdukiewicza, T. Czeżowskiego, I. Dąbskiej, J. Słupeckiego, częściowo T. Kotarbińskiego, z którymi pozostawał w osobistych kontaktach. To podwójne dziedzictwo wywarło zasadniczy wpływ na jego podejście analityczno-syntetyczne oraz kierunek zainteresowań. Nie znaczy to, by w myśleniu ks. prof. S. Kamińskiego nie można było zauważyć przemian. Uprawiając uhistorycznioną metodologię z nachyleniem ku filozofii, przeszedł w tym względzie trzy znamienne etapy: od postawy niemetafizycznej /scjentyistyczno-logicznej/ do prometafizycznej /metodologiczno-filozoficznej/, a ostatecznie wyraźnie filozoficznej i mądrościowej.

W udzielonym kiedyś wywiadzie ks. prof. S. Kamiński stwierdził, że "każdy człowiek ma inną osobowość, a osobowość profesora filozofii szczególnie dużo znaczy, bo filozofia jest niejako, bardziej od innych nauk, także osobista, pomimo jej uniwersalizmu" /"Więź", 26/1983/, nr 3, s. 71/. Charakterystyka ta dobrze przystaje do jego własnej osoby, stanowiącej niepowtarzalną kompozycję rozlicznych cech umysłu i charakteru. Intellektualnie niesłychanie ruchliwy, o mentalności encyklope-

dycznej, a przy tym wszechstronnie uzdolniony /matematycznie, humanistycznie, a także technicznie/, starał się w swych dociekaniach umiejętnie łączyć tradycję z nowoczesnością. Będąc umysłem ścisłym i krytycznym, potrafił przeprowadzać dogłębne analizy. Równocześnie, otwarty na ogólnoświatowe tendencje filozoficzne, niejako naturalnie zmierzał do badań porównawczych i tworzenia syntez w ramach opracowywanych przez siebie wielorakich dziedzin. Pomocna mu tu była - jak niejednokrotnie podkreślał - wcześniejsza ogólna wizja, którą zawdzięczał historii filozofii i realistycznej teorii bytu. Sprzeciwiał się kategorycznie irracjonalizmowi w życiu, nauce i filozofowaniu. Z drugiej strony, opierając się na tezie o jedności ludzkich struktur poznawczych, respektował pluralizm racjonalizmów i sposobów poznawania. Pozwalało mu to uznawać wielość typów wiedzy ludzkiej, zasadność w ich własnych granicach różnych koncepcji filozofii, a także różnorodność postaw ludzkich wobec świata.

Czterdzieści lat intensywnych poszukiwań prawdy dobiegło kresu. Bóg przerwał je w momencie, jaki uznał za najbardziej właściwy. Zakończyło się jeszcze jedno życie ludzkie, co do którego wierzymy, że stało przed Prawdą-Osobą twarzą w twarz. Non omnis moriar! Nie tylko dlatego, że istnieje świętych obcowanie, życie wieczne i ciało zmartwychwstanie! Pozostał również intelektualny, naukowy dorobek Księdza Profesora, inspirujący do twórczego kroczenia ścieżkami, na których postawił tak wyraźne drogowskazy.

Andrzej Bronk